

สถานการณ์เศรษฐกิจอุตสาหกรรมแร่ ปี 2548

ในช่วงปี 2548 อุตสาหกรรมแร่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราลดลง โดยเฉพาะการผลิตแร่และการใช้แร่ในประเทศมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 3.85 และ 2.9 ส่วนการนำเข้าแร่และการส่งออกแร่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.26 และ 14.44 เนื่องจากปัจจัยภายในซึ่งได้แก่ การเกิดคลื่นสึนามิใน 6 จังหวัดภาคใต้ ปัญหาความไม่สงบในภาคใต้ อัตราดอกเบี้ยที่มีแนวโน้มขยับตัวสูงขึ้น และการประกาศปรับขึ้นราคาน้ำมันของรัฐบาล และปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัญหาราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกที่ปรับตัวสูงขึ้น การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าที่ชะลอตัว ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยลบแทบทั้งสิ้นส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมของประเทศ ทั้งในด้านต้นทุนการผลิตและค่าขนส่งที่ปรับตัวสูงขึ้น ส่งผลให้ราคาสินค้าขยับตัวตาม แม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายและมาตรการกระตุ้นให้เกิดการใช้ภายในโครงการต่างๆ และเพิ่มอำนาจซื้อให้กับประชาชน รวมทั้งขอความร่วมมือภาคการผลิตและภาคการตลาดชะลอการขึ้นราคาสินค้าไว้ก่อน แต่ในสภาพความเป็นจริงทั้งภาคการผลิต ภาคการตลาด รวมทั้งภาคการขนส่งมีต้นทุนที่สูงขึ้นเนื่องจากราคาน้ำมัน ค่าไฟฟ้า และวัตถุดิบที่ปรับตัวสูงขึ้น ดังนั้นนโยบายและมาตรการต่างๆ ของรัฐจึงได้ผลไม่เต็มที่ แต่สามารถบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนได้ในระดับหนึ่ง

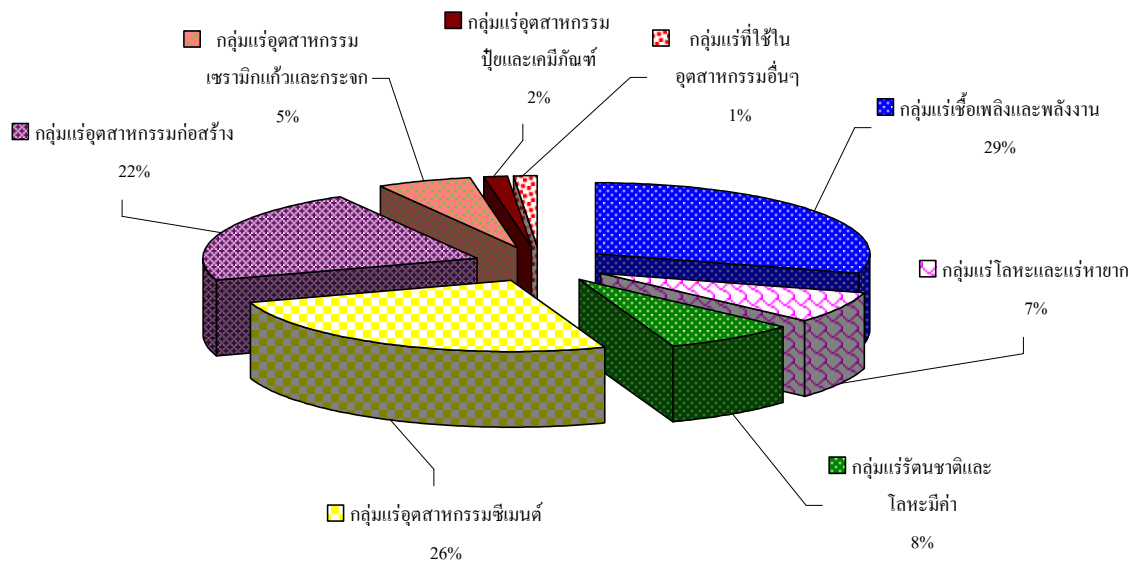
สำหรับแร่ที่ผลิตในประเทศมีกว่า 40 ชนิด แบ่งตามลักษณะการใช้งานในอุตสาหกรรมได้ 8 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มแร่เชื้อเพลิงและพลังงาน เช่น ลิกไนต์ แอนทราไซต์ กลุ่มแร่โลหะและแร่หายาก เช่น ดีบุก ตะกั่ว สังกะสี เหล็ก กลุ่มแร่รัตนชาติและโลหะมีค่า เช่น ทองคำ อัญมณี กลุ่มแร่อุตสาหกรรมซีเมนต์ เช่น หินปูน หินดินดาน ยิปซัม ดินมาร์ล กลุ่มแร่อุตสาหกรรมก่อสร้าง เช่น หินอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้าง หินอ่อน หินแกรนิต และหินประดับ กลุ่มแร่อุตสาหกรรมเซรามิกแก้วและกระจก เช่น ดินขาว เฟลด์สปาร์ โดโลไมต์ บอลเคลย์ ทราซแก้ว ควอร์ตซ์ กลุ่มแร่อุตสาหกรรมปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ เช่น โพแทช เหล็กอิน เพอร์ไลต์ ฟอสเฟต และกลุ่มแร่ที่ใช้ในอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น แบไรต์ ฟลูออไรต์ แคลไซต์ ทัลค์ ไดอะทอไมต์ เบนโทไนต์

การผลิต

ในปี 2548 การผลิตแร่มีมูลค่าโดยรวม 35,354.7 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 3.85 กลุ่มแร่เชื้อเพลิงและพลังงานเป็นกลุ่มแร่ที่มีมูลค่าการผลิตมากที่สุด 10,439.1 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 4.08 ทั้งหมดเป็นการผลิตถ่านลิกไนต์สำหรับใช้ในประเทศ โดยมีแหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในจังหวัดลำปาง เชียงใหม่ กลุ่มแร่อุตสาหกรรมซีเมนต์มีมูลค่าการผลิตมากเป็นอันดับสอง 9,043.6 ล้านบาท ลดลงจากปีที่แล้วร้อยละ 6.45 แร่กลุ่มนี้ร้อยละ 52.24 เป็นหินปูนเพื่ออุตสาหกรรมปูนซีเมนต์มีมูลค่าการผลิต 4,724.6 ล้านบาท โดยมีแหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในจังหวัดสระบุรี ซึ่งมีโรงงานผลิตปูนซีเมนต์มากที่สุด โดยมีปริมาณการผลิตปูนซีเมนต์กว่าร้อยละ 80 ของปริมาณการผลิตปูนซีเมนต์ทั่วประเทศ สำหรับแหล่งผลิตอื่น ได้แก่ แหล่งผลิตในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพชรบุรี นครสวรรค์ ราชบุรี ลำปาง ส่วนอีกร้อยละ 40.92 เป็นยิปซัมมี

มูลค่าการผลิต 3,700.4 ล้านบาท แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในจังหวัดนครสวรรค์ พิจิตร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช กลุ่มแร่อุตสาหกรรมก่อสร้างมีมูลค่าการผลิตมากเป็นอันดับสาม 7,689.1 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 11.23 แร่กลุ่มนี้ร้อยละ 75.34 เป็นหินปูนเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้างซึ่งมีแหล่งแร่ และแหล่งผลิตกระจายอยู่ตามภาคต่างๆ มีมูลค่าการผลิต 5,791.8 ล้านบาท เพิ่มขึ้นปีที่แล้ว ร้อยละ 11.44

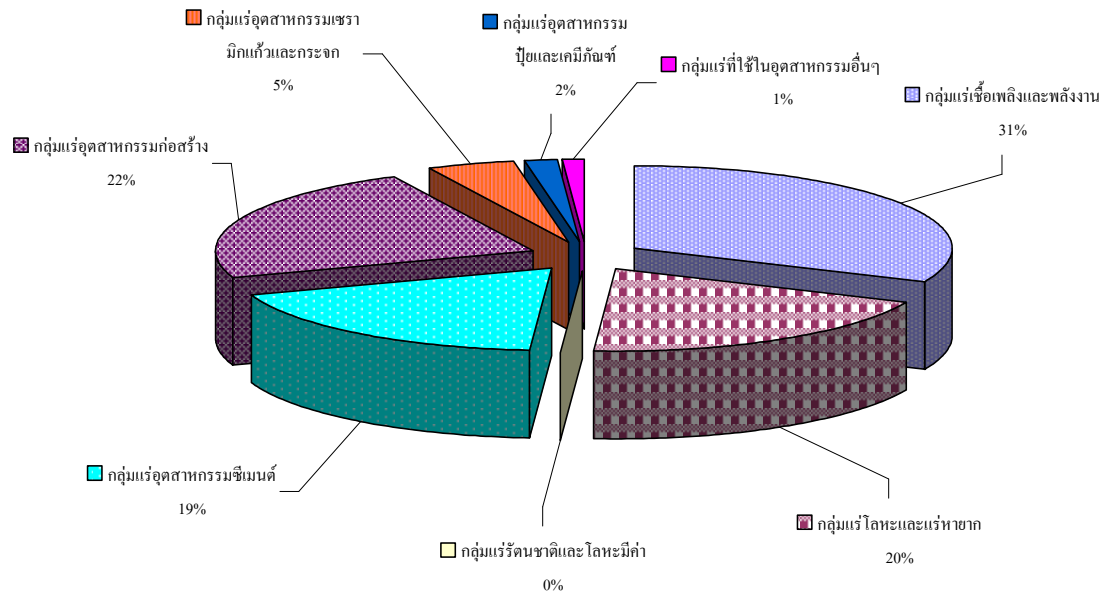
มูลค่าการผลิตแร่ปี 2548

การใช้

แร่ที่ผลิตในประเทศ ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อใช้สำหรับอุตสาหกรรมภายในประเทศเป็นหลัก ในปี 2548 การใช้แร่มีมูลค่าโดยรวม 33,306.7 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 2.9 กลุ่มแร่เชื้อเพลิงและพลังงานเป็นกลุ่มแร่ที่มีมูลค่าการใช้มากที่สุด 10,523.4 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 2.45 ทั้งหมดเป็นถ่านลิกไนต์นำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงในอุตสาหกรรมผลิตกระแสไฟฟ้าเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังใช้ในอุตสาหกรรมผลิตปูนซีเมนต์ ผลิตปูนขาว อุตสาหกรรมบ่มใบยาสูบ อุตสาหกรรมประเภทใช้หม้อไอน้ำ กลุ่มแร่อุตสาหกรรมก่อสร้างมีมูลค่าการใช้มากเป็นอันดับสอง 7,654.9 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 11.76 แร่กลุ่มนี้ร้อยละ 75.31 เป็นหินปูนเพื่อการก่อสร้างมีมูลค่า 5,764.7 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 13.44 นำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคต่างๆ อาคาร บ้านเรือน กลุ่มแร่โลหะและแร่หายากมีมูลค่าการใช้มากเป็นอันดับสาม 6,509.1 ล้านบาท ลดลงจากปีที่แล้วร้อยละ 3.83 แร่กลุ่มนี้ร้อยละ 79.96 เป็นการใช้สังกะสีมีมูลค่า 5,205.00 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 9.94 ส่วนกลุ่มแร่อุตสาหกรรมปูนซีเมนต์มีมูลค่าการใช้ใกล้เคียงกันกับกลุ่มแร่โลหะและแร่หายากมูลค่า 6,182.0 ล้านบาท

การใช้แร่ ปี 2548

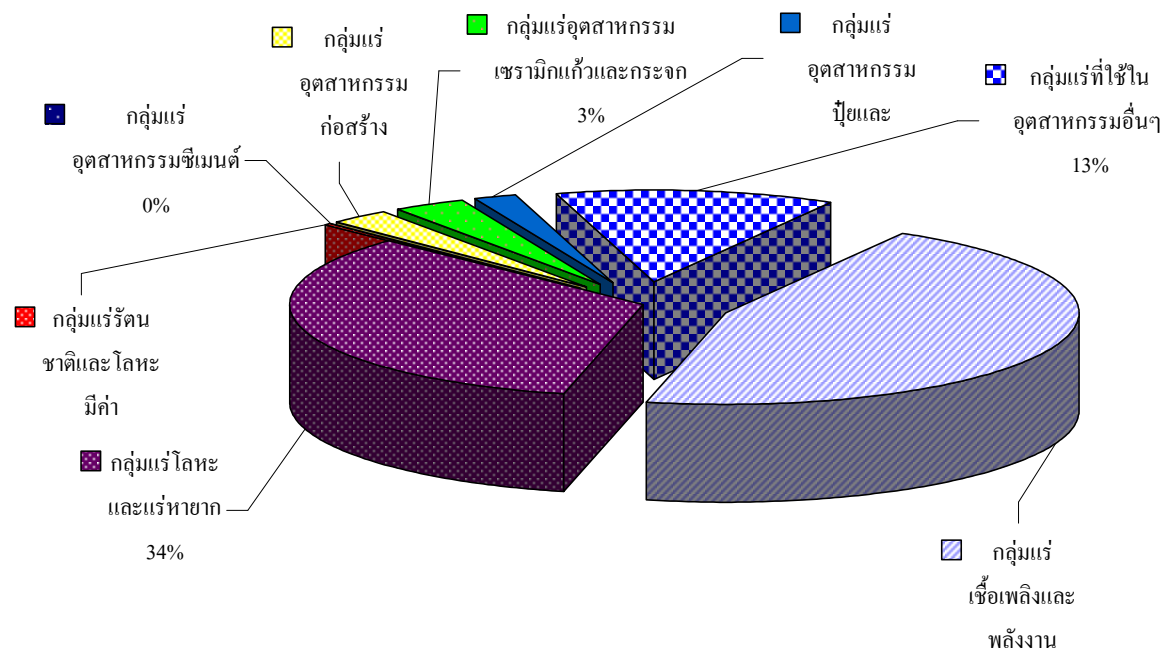

การนำเข้า

การนำเข้าแร่เป็นการนำเข้าแร่ที่มีคุณภาพดีที่ไม่มีการผลิตหรือผลิตได้ไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ในประเทศ เป็นการนำเข้าเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ในประเทศ เพื่อนำมาปรับคุณภาพแร่ในประเทศให้มีคุณภาพดีขึ้นเหมาะสมกับความต้องการใช้หรือเพื่อนำแร่มาผ่านกระบวนการแต่งแร่ให้คุณภาพแร่ดีขึ้นแล้วจึงส่งออกจำหน่ายต่างประเทศต่อไป ในปี 2548 มูลค่าการนำเข้าแร่โดยรวม 34,089.6 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 16.26 กลุ่มแร่เชื้อเพลิงและพลังงานเป็นกลุ่มแร่ที่มีความสำคัญต่อการใช้ในประเทศมากที่สุด มีมูลค่าการนำเข้า 15,422.3 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 20.41 โดยเฉพาะถ่านหินชนิดแอนทราไซต์และบิทูมินัส มีการนำเข้าเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 34.29 และ 95.13 มูลค่าการนำเข้า 11,221.7 และ 1,406.7 ล้านบาท ตามลำดับ เป็นการนำเข้าเพื่อทดแทนความต้องการใช้ถ่านหินที่ผู้ผลิตในประเทศไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้เพื่อใช้ผสมกับถ่านหินคุณภาพต่ำให้มีคุณภาพดีขึ้นเพื่อรักษา ระดับความร้อนของถ่านหินให้สม่ำเสมอ ส่วนใหญ่นำเข้าจากประเทศในกลุ่มอาเซียน เช่น อินโดนีเซีย พม่า เวียดนาม เป็นต้น กลุ่มแร่โลหะและแร่หายากมีมูลค่าการนำเข้ามากเป็นอันดับสอง 11,513.1 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 13.36 แร่กลุ่มนี้ร้อยละ 36.15 และ 27.78 เป็นการนำเข้าสินแร่ดิบและทองแดง มูลค่าการนำเข้า 3,937.9 และ 3,025.7 ล้านบาท ตามลำดับ แร่ทั้งสองกลุ่มนี้เป็นกลุ่มแร่ที่ผลิตได้ไม่เพียงพอ กับความต้องการใช้ในประเทศ ส่วนกลุ่มแร่ที่มีการนำเข้ามากเป็นอันดับสามเป็นกลุ่มแร่ที่ใช้ในอุตสาหกรรมอื่นๆ

มีมูลค่าการนำเข้า 4,364.1 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 16.95 แร่ในกลุ่มนี้นอกจากจะผลิตได้ไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ในประเทศแล้ว บางชนิดยังไม่มีการผลิตในประเทศในขณะที่ความต้องการใช้เพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะแร่ใยหิน (Asbestos) มีการนำเข้าเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 11.34 มูลค่าการนำเข้า 2,029.9 ล้านบาท ส่วนใหญ่นำเข้าจากประเทศรัสเซีย บราซิล แคนาดา และกำมะถัน (Sulphur) มีการนำเข้าเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 56.91 มูลค่าการนำเข้า 718.9 ล้านบาท ส่วนใหญ่นำเข้าจากประเทศสิงคโปร์ ภูเก็ต อิหร่าน

มูลค่าการนำเข้าแร่ ปี 2548

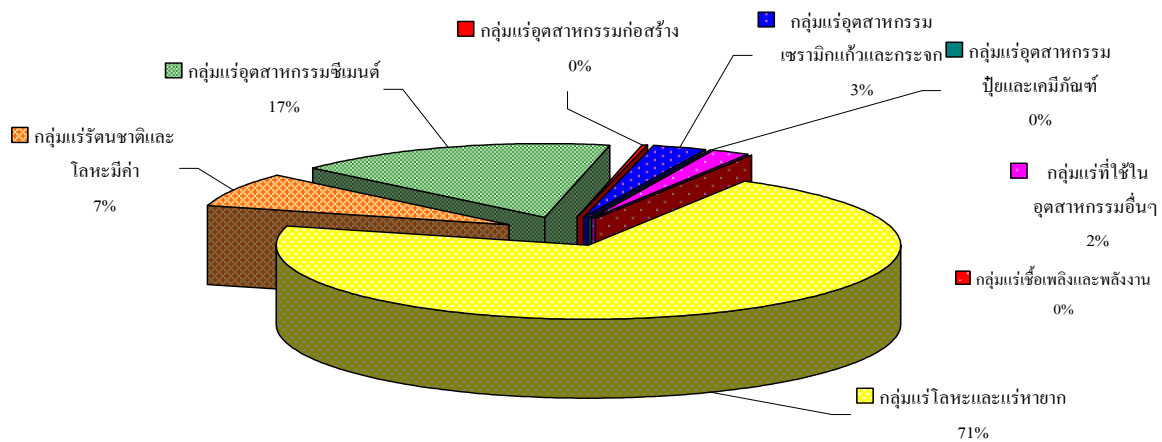

การส่งออก

การส่งออกแร่ไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นแร่ที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการใช้ในประเทศ หรือเป็นแร่ที่มีแหล่งอยู่ห่างจากโรงงานอุตสาหกรรมในประเทศหรือเป็นแร่ที่ผ่านกระบวนการแต่งแร่เพื่อเพิ่มมูลค่าแล้ว รวมทั้งแร่ที่ส่งไปยังโรงถลุงในต่างประเทศ แต่หลังจากรัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันและมีมาตรการในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าส่งออก ทำให้การส่งออกแร่ในรูปวัตถุดิบ แร่สำเร็จรูปและผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปมีมูลค่าเพิ่มขึ้น กอปรกับหน่วยงานราชการได้ทบทวนและหามาตรการควบคุมการส่งออกแร่ โดยเฉพาะแร่ใยหิน ทำให้ปริมาณและมูลค่าการส่งออกแร่ใยหินเริ่มลดลง ในปี 2548 การส่งออกแร่มีมูลค่า 15,898.9 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 14.44 กลุ่มแร่โลหะและแร่หายากมีมูลค่าการส่งออกมากที่สุด 11,271.7 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ

26.61 แร่กลุ่มนี้ร้อยละ 83.97 เป็นการส่งออกโลหะดีบุกมูลค่า 9,348.7 ล้านบาท ส่งไปยังตลาดหลักในประเทศญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์ และเกาหลีใต้ กลุ่มแร่อุตสาหกรรมซีเมนต์มีมูลค่าการส่งออกมากเป็นอันดับสอง 2,648.4 ล้านบาท ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกใกล้เคียงกับปีที่แล้ว แร่กลุ่มนี้ร้อยละ 89.7 เป็นการส่งออกเรียบร้อยมาก่อน มูลค่า 2,376.6 ล้านบาท ลดลงจากปีที่แล้ว 1.88 โดยส่งไปจำหน่ายยังประเทศญี่ปุ่น อินโดนีเซีย และมาเลเซีย กลุ่มแร่รัตนชาติและโลหะมีค่ามีมูลค่าการส่งออกมากเป็นอันดับสาม 1,186.8 ล้านบาท ลดลงจากปีที่แล้วร้อยละ 51.60 แร่กลุ่มนี้ร้อยละ 95.37 เป็นการส่งออกโลหะทองคำ มูลค่าการส่งออก 1,131.9 ล้านบาท ลดลงจากปีที่แล้วร้อยละ 52.21 ทั้งหมดส่งออกไปยังโรงถลุงในประเทศออสเตรเลีย

มูลค่าการส่งออกแร่ ปี 2548

ตาราง แสดงมูลค่าการผลิต การใช้ การนำเข้าและการส่งออกแร่แบ่งตามกลุ่มแร่ปี2548

มูลค่า : ล้านบาท

กลุ่มแร่	การผลิต	การใช้	การนำเข้า	การส่งออก
กลุ่มแร่เชื้อเพลิงและพลังงาน	10,439.1	10,523.4	15,422.3	0.0
กลุ่มแร่โลหะและแร่หายาก	2,541.7	6,509.1	11,513.1	11,271.7
กลุ่มแร่รัตนชาติและโลหะมีค่า	2,683.9	1.1	36.7	1,186.8
กลุ่มแร่อุตสาหกรรมซีเมนต์	9,043.6	6,182.0	16.3	2,648.4
กลุ่มแร่อุตสาหกรรมก่อสร้าง	7,689.1	7,654.9	931.6	31.0
กลุ่มแร่อุตสาหกรรมเซรามิกแก้วและกระจก	1,942.2	1,523.1	1,136.4	455.9
กลุ่มแร่อุตสาหกรรมปุ๋ยและเคมีภัณฑ์	538.4	536.2	669.1	0.0
กลุ่มแร่ที่ใช้ในอุตสาหกรรมอื่นๆ	476.8	376.9	4,364.1	305.1
รวม	35,354.8	33,306.7	34,089.6	15,898.9

การจัดเก็บรายได้

ในปี 2548 รัฐบาลมีรายได้จากการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่จำนวน 1,503.3 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 9.13 กลุ่มแร่อุตสาหกรรมปูนซีเมนต์จัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ได้มากที่สุดจำนวน 472.9 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 18.14 แร่กลุ่มนี้ร้อยละ 66.10 เป็นรายได้จากการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่หินปูนเพื่ออุตสาหกรรมปูนซีเมนต์จำนวน 312.6 ล้านบาท กลุ่มแร่เชื้อเพลิงและพลังงานจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ได้มากเป็นอันดับสอง 423.6 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 2.81 แร่กลุ่มนี้ทั้งหมดเป็นรายได้จากการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ถ่านหิน เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 2.81 กลุ่มแร่อุตสาหกรรมก่อสร้างจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ได้มากเป็นอันดับสาม 311.0 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 9.84 แร่กลุ่มนี้ร้อยละ 75.34 เป็นรายได้จากการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่หินปูนเพื่อก่อสร้าง 234.3 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 10.8

แนวโน้ม

ในปี 2549 คาดว่าภาคอุตสาหกรรมแร่ยังคงชะลอตัวต่อไปอีกระยะหนึ่ง เนื่องจากปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อจากปีที่แล้วยังไม่สามารถแก้ไขให้ลดลงไปได้ หากแต่ปัญหาได้ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ทั้งจากปัจจัยภายนอกด้านราคาน้ำมันดิบที่ปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีท่าทีว่าจะลดลง เนื่องจากน้ำมันดิบเป็นวัตถุดิบตั้งต้นของการผลิตที่สำคัญ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นและผลักดันให้ราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้น ด้านอัตราแลกเปลี่ยนจากการแข็งค่าของเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ส่งผลให้ราคาสินค้านำเข้าที่เป็นเงินสกุลบาทถูกลง และการส่งออกสินค้าจะส่งผลให้มูลค่าของเงินบาทลดลง ในทางตรงกันข้ามการอ่อนค่าของเงินบาทจะส่งผลให้ราคาสินค้านำเข้าในรูปเงินบาทเพิ่มขึ้น และการส่งออกสินค้าจะส่งผลให้มูลค่าของเงินบาทเพิ่มขึ้นเช่นกัน สำหรับปัจจัยภายในประเทศ ซึ่งได้รับผลกระทบของราคาขายปลีกน้ำมันในประเทศ จะเห็นได้ว่าราคาขายปลีกน้ำมันในประเทศทั้งดีเซลและเบนซินขึ้นอยู่กักราคาน้ำมันดิบโลก อัตราแลกเปลี่ยน ค่าการกลั่นและค่าการตลาด จะผลักดันให้ราคาขายปลีกในประเทศสูง ส่งผลต่อปัจจัยการผลิตที่สำคัญโดยเฉพาะภาคการขนส่ง ค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้นจะดึงให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานสูง รวมทั้งการส่งออกสินค้ามีแนวโน้มชะลอตัวลดลง อย่างไรก็ตามในส่วนของปัญหาที่เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมเหมืองแร่ เช่น ปัญหาความสมบูรณ์ของแหล่งแร่ ปัญหาความขัดแย้งจากการใช้ประโยชน์ที่ดิน ป่าไม้และเขตลุ่มน้ำทับซ้อนกับเขตแหล่งแร่ ปัญหาด้านการรักษาสภาพแวดล้อมและกระแสนุรักษ์คัดค้านการทำเหมืองของชุมชนท้องถิ่นก็ยังคงมีอยู่ นอกจากนี้การขออนุญาตประทานบัตรทำเหมืองแร่ยังได้รับผลกระทบจากการปฏิรูประชาการและการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งขั้นตอนการขออนุญาตที่ต้องผ่านการพิจารณาจากหลายหน่วยงาน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของภาครัฐที่จะต้องประสานความร่วมมือกันเพื่อดำเนินการและหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่อไป

กลุ่มเศรษฐกิจแร่และอุตสาหกรรมพื้นฐาน
สำนักพัฒนาและส่งเสริม